

Häraf följer dock icke, hvarken att valen skola ske ståndsvis, eller att Representationen skall vara delad i Stånd.

42 AFTONBLADS-TEORIER.

Freja n:o 49 23. VI 1840

Vid den lilla »upptuktelse», hvarmed vi beslutat hedra *Aftonbladet*, är det
 10 likväl nödigt, att vi i förväg försäkra, huru högeligen vi ogilla äfven de
 åsigter, mot hvilka *Aftonbladet* uppträdt i sina artiklar om »Folkupp-
 lysningen», och med anledning af hvilka *Aftonbladet* framkastat några
 egna, *högst egna*, teorier. Denna försäkran skulle likväl föga vara af nö-
 den, om den ställdes till någon annan, än *Aftonbladet*.

Beklagligt är det, huru ringa sans och insigt hos oss ofta röjer sig äfven i
 de mest allmänna och i samhällslifvet djupast ingripande frågor. Det är,
 som skulle vi lefva i ett Egyptiskt mörker, utan kunskap om hvarken
 forntid eller samtid. Eller hvar kan man väl få höra några mera absurda
 20 satsar drivvas, än å ena sidan den: »att ingen kan tvingas att inhämta ett
 kunskapsmått öfver hans behof», och å andra sidan den: »att Staten är till
 för familjernas skull, icke desse för Statens skull.» Den förra satsen till-
 hör, vi skämmas att nämna det, flera aktade medlemmar i Fattigvårds-
 kommittén, den sednare *Aftonbladet*, i hvars åberopade artiklar det icke
 finnes brist på flera dylika qvickheter.

I afseende å den förra af dessa satsar kan det vara nog att anmärka, att
 den strider emot begreppet om uppfostran; ty all *uppfostran är tvång*. Blir
 åter frågan den: om Staten äger rätt att tvinga individen till att förskaffa
 sig en högre bildning, än den hans närmaste uppfostrare, föräldrar och
 30 målsmän, anse för behöflig; så besvaras detta af Statens begrepp. Ty
 Staten är det förverkligade allmänna förnuftet, och emot detta äger god-
 tycket och egenviljan ingen talan. I hvarje Stat finnas också derföre in-
 stitutioner, som bevisa verkligheten af detta tvång. I Sverige är t. ex., för
 hvar och en landets invånare af Lutherska trosbekännelsen, tvånget att
 beredas till Nattvarden och för detta ändamål innehafva vissa kunskaper
 en sådan institution. Ännu allmännare är Statens fordran, att hvar och en
 medborgare bör känna dess lagar. Brott emot dessa ursäktas icke af
 okunnighet.

Men med *Aftonbladets* högvisa åsigt af förhållandet mellan familj
 och Stat, äger visserligen hvilken fader som helst rättighet att förneka sitt
 40 barn all uppfostran. Ty om Staten är blott medel och familjen ändamål, så
 hindrar ju intet familjens medlemmar att förkasta samhällsinrättningen
 såsom ett medel, hvilket icke leder till ändamålet, och välja ett annat,
 t. ex. rättslöshetens tillstånd, vilddjurslifvet. *Aftonbladet* vill väl icke
 neka, att för vinnandet af ett ändamål medlen kunna vara otaliga. Men
 det måste också förefalla hvar och en besynnerligt, att den, som redan
 vunnit ändamålet, nemligen familjemedlemmarne stora och små, ytter-
 ligare skulle bry sig om något medel för dess vinnande. Det är ju nemligen
 klart, att hvarje medlem af familjen *de facto* vunnit ändamålet. På sin
 50 höjd kunde då Staten äga någon rätt att till bildning tvinga de olyckliga,
 hvilka icke tillhöra någon familj. Men sålunda vore ju Staten till, icke för
 »familjernas skull», utan för deras, hvilka äro utom familjen, för icke-
 »familjernas.» Sannerligen, arma *Aftonblad!* råka icke vi båda här i en
 svår klämman. Jag (förlåt att jag säger så) tror nästan vi göra klokast i att
 lemna hela affären. Ty icke heller vill jag vara den, som påstår, att famil-
 jen vore till för Statens skull. Om något i detta hänseende nödvändigtvis

bör påstås för sanningens skull, så måtte det säkraste vara, att familj och Stat äro till, den ena för den andras skull och tvertom, samt således att *hvardera i sig är sitt ändamål*.

Svårt är att förutsäga, hvad Hr. Aftonblad skall säga om denna upplösning. Likväl finnas några anledningar att hoppas ett höggunstigt bifall af sagde Herre. Dessa finnas i samma artiklar som den anförda högvisa satsen. Ty huru skulle eljest genom folkskolorna »sinnet för *stat* och *ett vidsträcktare lif, än familjens*, öppnas» — »tankarne riktas på föremål af *allmännare syftning*, och hela själen, i korthet sagdt, *emanciperas* ur de gamla fördomarnas och okunnighetens bojor»? Och hvartill skulle väl allt detta tjena? »Ett vidsträcktare lif än familjens»? »Af allmännare syftning»? »Emanciperas»? — Nej, detta går för långt; att så nedsätta familjen, ändamålet, i förhållande till medlet, Staten! När har man väl hört talas om ett medel, som äger »ett vidsträcktare lif», »en allmännare syftning», än sjelfva ändamålet? Skall man »emanciperas» från ändamålet, för att komma till medlet? Om förlåtelse! Sjelfva thesen skulle vi varit frestade att kalla för ett bevis på okunnighet; men dessa konsekvenser, de stöta så nära på enfald, att det verkligen skall blifva svårt att skilja dem derifrån.

Dock exempel på sådant finner man i dessa artiklar till öfverflöd. Så säger Aftonbladet: »det är kuriöst, att de, som äro lika inför den Allseendes ögon, icke äfven skola vara det inför menniskor, som äro mindre klarsynte och skarpsynte?» Har icke Aftonbladet här sjelft besvarat frågan? Eller, om Aftonbladet icke finner det obeqvämt att titta ikring sig i verlden, skall det finna, huru oändligen lättare det är att finna olikheter, än likheter. Det låter väl säga sig, att en elefant och ett sandkorn äro »lika inför den Allseendes ögon», men Aftonbladet torde hafva svårt att finna likheten. Måne icke detta bör ursäktas det »mindre klarsynte och skarpsynte» Aftonbladet? Aftonbladet, som är så mäktiga skriftlärdt, hade bordt besinna, att det i Skriften äfven heter: »vi se *endels*.» Och temligen öfvertygad borde en sådan folkupplysare vara derom, att när »sanningens ande» kommer, ingen mera håller i plogen, och ingen i pennan. Till dess få vi väl hjälpa oss som hittills med en högre eller lägre grad af bildning, i förhållandet mellan de skilda individerna. Ty ju mera folkbildningen stiger, desto mera skall också, såsom Aftonbladet sjelft antydt, folkläraren och embetsmannen tvingas att arbeta på sin bildning, ehuru den enas förkofran betingar den andras ömsesidigt. Fördelen N:o 4, bland de »betydliga fördelar» folkskolorna medföra, är alltså en dylik *hoax* i konsekvens, som de ofvanföre anförda.

Men detta sammanhänger med en annan Aftonbladslära, hvars råhet vittnar nog ofördelaktigt emot en slik folkupplysare. Aftonbladet förmenar nemligen, »att reflexioner öfver sin ställning i samhälls- och umgängeslivet, äfvensom känslan af det obehagliga deri», böra för menniskan utgöra den rätta driffjedern till kunskaper och bildning, och anser denna »obehagliga ställning» bestå uti »kungs»-, krono-, håll- och reservskjuts» o. s. v. Att det erkända behofvet af insigt, kunskapsbegäret, är och bör vara villkoret för allt sannt vetande, lärar väl ingen neka. Men att för människans vetande fordras obehag vid dess ytre *ekonomiska* »ställning i samhället», sådant tillhörde i sanning Aftonbladet att lära. Hittills har hvarje tänkande menniska ansett, att vetandet borde sökas *för dess egen skull, att förståndets och viljans förädling vore sitt eget ändamål*; men Aftonbladet har gjort allt detta till blott medel för befrielsen ifrån »kungs»-, krono-, håll- och reservskjuts» m. m. dylikt. Det folk, för hvars upplysning Aftonbladet *borde* föra talan, Sveriges allmoge, är redan alltför upplyst, för att tro upplysningen, själen förädling, icke hafva nå-

got ädlare syftemål, än detta. Att dessa *onera* äro betungande, och att i allmänhet en jemnare fördelning af skattebördorna vore önskelig och nödig, är en helt annan sak. Att också denna fördel kan ernås i sammanhang med en jemnare spridd upplysning, är otvifvelaktigt. Men icke är timlig vinning upplysningens grund ej heller dess ändamål. Det heter: »söker först Guds rike» d. ä. själens förädling, »så faller eder allt detta till» d. ä. allt detta, »som till kroppens uppehälle och nödtorft hörer», fås då på köpet.

10 Med ett ord: den hvilken på sådant sätt för upplysningens talan, som Aftonbladet det gjort, han borde hellre tiga, tills han sjelf kommit ett stycke väg längre på upplysningens bana. Det är billigt och berömligt att bekämpa åsigter sådana som de, hvilka ledamöterna i Fattigvårdskommittén sökt göra gällande; men deraf följer icke billigheten och berömligheten af att söka sprida dylika falska och absurda åsigter. Ty derigenom befrämjas icke upplysningens sak, att man framställer sig såsom dess innehafvare och försvarare, och likväl anför skäl, hvilkas antagande skulle lägga band på all upplysning, samt om upplysning ger ett begrepp, som skulle göra densamma föraktlig och förkastlig.

20

43 »SURKÅL» OCH »TÅLAMOD» ELLER DEN NYA MINISTÈREN OCH OPPOSITIONEN.

Freja n:o 51 30. VI 1840

Det torde icke vara för bittida att småningom börja besinna, hvarest den för närvarande, så mycket omskrikna, oppositionen i Sverige har sin rot. I synnerhet för den nya Ministèren vore en sådan besinning detsamma som att lägga handen på hjertat och fråga, om den i »närvarande förhållanden har kallelse till något annat, än embeten och löner. Finnes kanske intet missnöje i landet? Upphäfven Hrr Ministrar edra ögon och skåden, hvarest det finnes inom Representationen. Riddarhusmissnöjet kunnen j bota på samma sätt som edert eget, med befordringar. I Presteståndet finnes intet missnöje; det finnes blott hos Bondens representanter bland Presteståndet. J finnen det väl förunderligt, att bonden presenteras i kappa och krage; men större under kunna ske. Äfven oppositionen i Borgareståndet kan icke blifva eder farlig, j fria tullmän. Afhjelpandet af ögonblickets verkliga betryck i den ekonomiska lagstiftningen skall här göra det öfriga. Men det finnes ännu ett Stånd, icke blott till namnet i den fyrbenta Riksdagsmachinen, utan ett verkligt Stånd, som äger och besitter den Svenska jorden. Hvad viljen j gifva detta? Mera jord? Det låter sig knappast göra. Privilegier? Det hatar privilegier. Embeten, titlar, ordnar? Det blir en hel Nation af embetsmän och riddare.

50 Kanske är missnöjet i detta Stånd blott imaginärt, finnes endast vid Riksdagen? De liberala tidningarna hafva kanske valt dess Riksdagsmän, skapat missbelåtenheten och underhållit den, gifvit männen insigt och ihärdighet, orubblig samvetsgrannhet o. s. v.? Hvad förmå väl icke tidningarna, dessa svarta och hvita trollkarlar! Det är likväl erkänt om Luther, att hans verk icke haft någon framgång, om icke Katholicismen redan förut gjort sig misstänkt och förhatlig. Ja sjelfva Christna religionen måste anses vara förberedd genom den allmänna skepsis och det behof af religiös öfvertygelse, som vid dess uppkomst herrskade inom Romareverlden. Encyklopedisterna i Frankrike hade en bördig jordmån i de högt uppsattes osedlighet och de lägres förtryckta belägenhet. NordAmericas